

IRODALMI ÉRTESITŐ.

Ismereteink Tibetről. Alkalmi beszéd. A Magyar Tudományos Akadémia 1900. évi április hó 30-iki Körösi Csoma-tünnepén tartotta gróf *Kuun Géza* t. tag. 8. r. 80. l.

Körösi Csoma Sándor őseink eredetét kutatni ment Ázsiába. A magyarokat nem találta föl, de neve, mint tibeti utazóé ismeretes a világ előtt. Az a husz év, melyet az indiai angol kormánytól segítve Tibetben töltött, megismertette vele Tibetet, nyelvét és irodalmát oly alaposan, hogy tibeti nyelvtana és szótára az e nyelvvel foglalkozó tudósok előtt ma is nagybecsű munka, melyet használnak és arra, mint tekintélyre hivatkoznak. Dr. Duka Tivadaré, egy angol szolgálatban levő másik magyaré az érdem, hogy jeles honfitársának nemcsak az életét és műveit megírta (*Life and Works of Alexander Csoma de Körös, London, Trübner, 1885.*), hanem egy alapítványal arról is gondoskodott, hogy Körösi Csoma Sándor emléke a Magy. Tud. Akadémiában a keleti tanulmányok, első sorban az ázsiai cultura körébe tartozó tudományos értekezés felolvasása és megjutalmazása mellett minden harmadik évben feljuttassék.

Gróf Kuun Géza tartotta az első ilyenmő felolvasást, mely a fenti czim alatt jelent meg az Akadémia kiadásában. A fölolvadás bevezető soraiban elismeréssel adózik dr. Duka Tivadarnak, hogy alapítványával hazánkban a keleti tanulmányokat támogatja. Körösi Csomáról emelkedett szellemben emlékezik meg. „A sötétből átváltozott fényalak ő — ugymond — mely az évszázakon keresztül egyenlőképpen világít.“ Körösi jellemzése után az értekezés következik.

A tudós író először Tibet földjét ismerteti, a tibeti népet és annak természeteti vallását, a *bonpo*-vallást, melynek lényege az animismus, illetőleg samanismus, mely a földi tüneményekben nyilatkozó láthatatlan erőket ruházza fel isteni tulajdonságokkal, mely a jótékony és kártékony erők imádása, a szellemek cultussa (animismus), melynek egyik válfaja az ősök tisztelete; azután az ős vallás helyébe lépett buddhismust, mely Tibetben éppen az ős vallás által módosuláson ment át. Következőleg a tibeti nyelvről szól, mely egy szótagú, mint a khinai irodalmi nyelv, s melyben van klasszikus és népies nyelv, melyek közül Körösi a klasszikust tanulmányozta. A nyelv ismertetése után az ország történelme kerül sorra, a melyből megtudjuk, hogy Tibet régebb nem volt része a khinai birodalomnak, hanem külön királyai voltak s Khinának csak az 1717-ben folyt háboru után hódolt meg.

Az értekezésben föl vannak használva mind a régi, mind az újkori tibeti utazók munkái. Az egészben egy hatalmas tanulmány, melynek értékét növeli még a hozzá adott függelék is, melyben Abul-gházi s az arab írók Tibetről szóló tudósításai foglaltatnak eredetiben és fordításban. Hivatottabb

tudóst az Akadémia nem választhatott volna a Körösi emlékére tartandó keleti tanulmányok megkezdésére.

A jutalom-díjat az író visszaajándékozta az Akadémiának.

Értekezése német- és francia nyelven is meg fog jelenni.

Dr. Bacher Vilmos, az országos rabbiképző intézetben az ó-szövetségi irás magyarázat tanára az intézet ez évi Értesítőjében egy 130 lapra terjedő munkát közöl, melyet egy héber-perzsa szótárról írt. E szótárt a XIV. százévben írta Salamon b. Sámuel és kéziratát a szentpétevári könyvtárban találták fel. E kézirat töredéket dr. Bacher kiegészítve az általa Bokharából nyert kézirat töredékekkel, a munkáról teljes másolatot készített magának és azt tanulmányozta. E kézirat egyik emléke annak a törekvésnek, melyet a zsidók a középkorban egyfelől vallásuk fentartására s másfelől „tágabb körökre“ tekintettel fejtettek ki, az által, hogy az illető nemzet nyelvén a nyelv írásánál héber betűket használva a biblia és talmudhoz magyarázatokat nyújtottak. Dr. Bacher részletes ismertetést ad a kézitról és mutatványokat közöl a szótárból. Munkája érthető magyar nyelven van írva, a mit nem mindenik magyar héber-tudósról lehet elmondani.

Az állatok világa. Brehm Alfréd német tudós munkája magyar kiadásban jelenik meg a „Légrády testvérek“-nél Budapesten. Méhely Lajos a magyar tud. akad. tagjának szerkesztésében. Eddig az I. és II. füzet adatott ki számos rajzzal. Egy füzet ára 80 fillér; egy köteté 18 kor. Az egész 10 kötet 180 kor.

KÜLÖNFÉLÉK.

„A székely kérdés“ című tanulmányra, mely füzetünk elején áll, külön is felhívjuk az olvasó közönség figyelmét. A „Székelyföld“ írója, Kozma Ferencz t. munkatársunk tárgyalja abban a székely kérdést több oldalú világitásban. Ismerteti a székely népet és szem elé tárja a mai székely kérdést. A Székelyföldre egészen az újabb időkig kevés gond fordított. Vasutat is csak az utóbbi években kapott a székelyek földje. De ez csak arra szolgált, hogy megmutassa, hogy közgazdaságilag mennyire hátra van Magyarországnak ez a része. Szomorú szívvel szemléltük a székelyföldi vasútállomásokon, hogy az oda gyülekező tömeg inkább egy kivándorlásra indult összeverődött csapatnak nézett ki, semmint egy terményét és iparcikkjeit értékesíteni akaró munkás csoportnak. A székely kérdés minket ethikai vonatkozásban közetlenül érdekel. Egy elszegényedett népben az erényeket fentartani még a legjobb akarat se bírja. A szabadságszerető, önálló gondolkodású, lelkiismereti meggyőződését követő, független székely elesik és jön helyébe egy más, a ki már nem székely, egy szolgai, lelkiismeretet nem ismerő, hanem akár önönmagát is eladó valaki. Hogy ez nemzeti tekintetben is mit jelent, azt nem székség magyarázni. E vonatkozás és honfiúi érzésünk szolgáljanak magyarázatul a székely kérdésnek e folyóiratban tárgyalására.

Főt. Ferencz József püspök úr nov.-ben látogatást tett Dicső-Szent-Mártonban és Szőkefalván. A püspököt Küküllőmegyében nagy ünnepélyességgel és lelkesedéssel fogadták. Banderiumokkal kísérték kocsiját és üdvözlő beszédeket mondtak. A püspök ezekre adott válaszában ékes szavakban hirdette, hogy a különböző vallásuaknak egymás vallását tisztelni kell és áldást kért minden felekezetre. Szőkefalván, hová báró Rottenthal négyes fogatján Guido Béla esperes, Nagy Béla jegyző s számos pap és világi úr kíséretében ment, fölavatta az új tornyot, hol a nagyszámú közönség odaadással hallgatta nagyhatalmú szónoklatát. Sándor János a megye főispánja ebédet adott a püspök tiszteletére.